

ALMANYA’NIN LOJİSTİK ÜSSÜ: HAMBURG LİMANI

Doç. Dr. Murat ERDAL

Şekil 1. Hamburg Limanı Hinterland Trafiği.

Hamburg Limanı, sadece Almanya için değil aynı zamanda Kıta Avrupa’sı için stratejik öneme sahip bir ticaret kapısıdır. Hamburg, Avrupa Kıtası ile denizaşırı ülkeler arasında bir köprü konumunda olması, üretim ve tüketim merkezlerini buluşturması, kuzey-güney ve doğu-batı ticaret yolları üzerinde bulunması gibi ülke ekonomisi için birçok hayati unsur dolayısı ile Almanya’nın lojistik üssü haline gelmiştir. Taşıma, dağıtım, depolama ve elleçleme konularında ileri düzeyde liman

hizmetleri kalitesinin yanı sıra Hamburg, güçlü demiryolu, karayolu ve havayolu bağlantılarına sahiptir (Şekil 1)¹.

Hamburg, coğrafi bakımdan Elbe Nehri üzerinde denizden 120 km içeridedir ve buna rağmen dünyanın en büyük konteyner gemilerinin giriş yapabildiği bir limandır. Liman, 48 km rıhtım uzunluğunda olup 310 demirleme yeri toplam 200 konteyner köprüsü ve çok fonksiyonlu vince sahiptir. Özel sektör ve kamu, limanın modernizasyonu, gelecekteki ihtiyaçların karşılanması ve hizmetlerin geliştirilmesi amacıyla sürekli yatırım yapmaktadır².

Hamburg Limanında her yıl ortalama 40 milyon tondan daha fazla miktarda dökme kargo; petrol türevleri, kömür, maden cevheri, tahıl, tohum, yağ, hayvan yemi, gübre ve diğerleri elleçlenmektedir. Dökme yük ürünlerine yapılmış olan yatırımların büyüklüğü, çok büyük gemilerin dahi hızlı yüklenip boşaltılabilmesini sağladığından ve depolama olanakları da hayli geniş bulunduğu için, limanın rekabet avantajı son derece gelişmiştir. Hamburg şehrindeki bütün terminaller, okyanus ötesi veya iç sulardaki nehiryolu taşımacılığı, demiryolu ve karayolu taşımacılığı arasında aktarmalara yönelik intermodal elleçleme özelliklerine sahiptir.

Avusturya, İsviçre, İskandinavya, Merkez ve Doğu Avrupa'da bulunan birçok ülke için Hamburg, transit liman özelliğindedir. Toplam konteyner döngüsünün % 44'ü Kuzey ve Güneydoğu Asya ile yapılan ticarete dayanmaktadır. Japonya, Hong Kong, Singapur, Tayvan, Kore ve Çin, Hamburg Limanının en önemli ticaret ortaklarıdır. Baltık ülkeleri ile olan konteyner trafiği % 18 seviyesine ulaşmıştır.

1. Demiryolu Taşımacılığı

Hamburg limanı, geçmişten bu yana güçlü demiryolu bağlantılarından dolayı "demiryolu limanı" olarak da adlandırılmaktadır. Beş uzun mesafeli ve iki bölgesel demiryolu hattının bulunduğu Hamburg limanı, haftada 200 uluslararası ve 250'nin üzerinde ulusal blok tren hizmeti ile Almanya ve orta Avrupa'daki ekonomik

¹ Murat Erdal, "Almanya'nın Lojistik Üssü: Hamburg Limanı", **Dünya Gazetesi**, Perşembe Rotası Deniz Ticareti ve Lojistik Gazetesi, Sayı:7344, 15 Temmuz 2004, s:2.

² Hamburg Limanı İnternet Web Sitesi, <http://www.hafen-hamburg.de>.

merkezlerle büyük bir eşya hareketi sağlamaktadır. Uzun mesafeli ihracat yükleri limana büyük oranda demiryolu ile gelmekte, ithalatta ise yine limandan demiryolu taşımacılığı ile taşınmaktadır. Liman yüksek hacimli yük miktarı dolayısı ile Alman Demiryollarının en iyi müşterilerinden birisidir.

Tablo 1. Liman Demiryolu Kapasitesi.						
	1991	1999	2000	2001	2002	2003
Kargo Hacmi (Milyon t.)	21,9	22,3	24,2	26,7	28,1	29,2
Konteyner Trafiği (TEU 000s)	512,2	678,0	780,0	840,0	920,0	1020,0
Gelen ve Giden Vagon Sayısı (x1000)	1198,3	970,0	1003,0	1057,2	1112,5	1200,4

Kaynak: Hamburg Limanı İnternet Web Sitesi, <http://www.hafen-hamburg.de>.

Limn Demiryolu Kapasitesi ile ilgili verilere bakıldığında; 2003 yılında konteyner trafiğinin % 16,66'sı ve toplam kargo hacminin ise % 29,71'inin demiryolu ile taşındığını göstermektedir (Tablo 1). Bu rakamlar demiryolu şebekesinin ne denli güçlü olduğunu göstermektedir. Hamburg, Billwerder de, Almanya'nın en büyük ve en modern intermodal kargo elleçleme merkezlerinden birine sahiptir. Maschen Marshalling Yards ve Alte Süderelbe Terminali ile birlikte bu üç yük-elleçleme merkezi sayesinde Hamburg taşımacılık sektörü, demiryolu bağlantıları ile hızlı ve etkin lojistik hizmet vermektedir.

2. Deniz ve Nehiryolu Taşımacılığı

Hamburg Limanı su yolu bağlantılarını iki farklı ölçekte düşünmekte yarar vardır (Tablo 2 ve Tablo 3). Bunlardan birincisi, büyük ölçekli taşımaların yapıldığı ve ihracat-ithalat sevkiyatlarını kapsayan deniz taşımacılığıdır. Diğer ise iç su taşımacılığı da denen nehir yolu taşımacılığıdır. İç su yolu taşımacılığı nehrin özelliklerine, derinliğine ve geçtiği ülke sayısına bağlı olarak önem taşımaktadır. Bütün bu özellikler nehir gemilerinin boyut ve kapasitelerine de yansımaktadır.

Yıl	1991	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Gemi Sayısı (x1000)	12,9	11,8	11,6	11,9	12,4	11,7	11,5
Kargo Alan Kapasitesi (Milyon NRT)	57,9	64,9	66,19	101,6	115,4	121,0	129,8

Kaynak: Hamburg Limanı İnternet Web Sitesi, <http://www.hafen-hamburg.de>.

2003 yılında 11.500 gemi, denizyolu ile Hamburg Limanında yükleme boşaltma işleminde bulunmuş ve 90 milyon tonun üzerinde eşya bu liman üzerinden sevk edilmiştir. Bu sevkıyatın 9 milyon tonu Hamburg bağlantılı iç su yolları üzerinden taşınmıştır.

Yıl	1980	1990	1999	2000	2001	2002	2003
Toplam Kargo Hacmi (Milyon t.)	11.1	9.0	10.1	9.7	10.3	9.6	9.0
Gemi Sayısı (x1000)	19.0	12.9	12.3	11.1	11.6	10.7	11.2
Deadweight Tonaj (Milyon t.)	13.8	11.4	12.5	11.1	11.7	11.5	12.7

Kaynak: Hamburg Limanı İnternet Web Sitesi, <http://www.hafen-hamburg.de>.

3. Karayolu Taşımacılığı

Hamburg Limanı ve karayolu ağı, kent trafik yönetim sistemlerindeki planlamalar, hem liman hem de iş merkezi olarak şehir açısından çok önem taşıdığından, gelecekte de yük ve ticari trafik akışının sorunsuz sağlanabileceği şekilde tasarlanmaktadır. Aynı zamanda ticari trafiğin şehir içinde düzenli ve çevre ile dost olarak akışının sağlanabileceği projeler gündeme taşınmaktadır. Avrupa'nın ulaştırma planlamasına uygun bir biçimde artan karayolu trafik hacmine yönelik yeni planlamalar da mevcuttur. Elbe Nehri altına dördüncü tünelin inşası ve liman bölgesinde A1 ile A7 karayolları arasında bağlantı kurulması bu projelerden sadece iki tanesidir. Liman kaynaklı uzun mesafeli karayolu trafiğinin yeni güzergahlara kaydırılması da tartışılmaktadır.

4. Havayolu Taşımacılığı

Hamburg Havalimanı, Almanya'nın en büyük ticari potansiyele sahip havalimanlarından bir tanesidir. Düzenli uçuşlarla Avrupa'nın tüm merkezlerine, İskandinavya ve Baltık Ülkelerine taşımalar yapılmaktadır. Hamburg Havalimanı için büyük ölçekte yatırım harcamaları yapılarak, Kuzey Almanya'nın havayolu merkezi olması için yoğun çaba sarf edilmektedir. Havalimanının şehre yakınlığının 9 km. olması büyük avantajdır. Yeni Yük Merkezi 27.500 metrekare kapalı bir alana ve 55 yükleme noktasına sahiptir. ELWIS adı verilen bir sistemle, her türlü elektronik tarama ve e-depo yönetimi gerçekleştirilmekte, ayrıca eşya giriş-çıkışı kontrol edilmektedir.

5. Gümrükler ve Bilişim Teknolojileri

Hamburg Limanında bütün ihracat işlemlerinin izlenmesinde bilgi teknolojisi sistemi olan **Zapp** adı verilen bir sistem kullanılmaktadır. Bütün bilgiler Elektronik Veri Alış Verişi (EDI: Electronic Data Interchange) veya uygulamaları üzerinden Zapp sistemine aktarılmaktadır. Gümrük ofisinin izleme koşulları optimum düzeydedir, gümrük prosedürleri genelde yük akışı ile girişimde bulunmamaktadır. Zapp kullanımı bütün taşımacılık ortakları açısından zorunludur. Elektronik uygulamanın ardından orijinal evraklar da derhal iletilmektedir. Veriler Zapp sistemine elektronik olarak Zapp-Müşteri istasyonu üzerinden gönderilebilmektedir. Bunun için göndericinin veya Taşıma İşleri Organizatörünün Zapp arayüzüne doğrudan bağlanması gerekmektedir. Doğru giriş sağlanan bütün beyanlar için Zapp sistemi bir numara verir ve bu numara daha sonra elektronik olarak taşıma ile ilgili bütün birimlere iletilir.

Veri İletişim Sistemi olarak DAKOSY (Data Communication System) adı verilen bir sistemden de yararlanılmaktadır. Hamburg limanı ve dahili endüstri arasındaki etkileşimler EDI ile Zapp sistemiyle birbirine bağlanmaktadır.

6. Gelecek Vizyonu

Hamburg Limanı genel kargo döngüsünün % 84'ü konteynerler ile gerçekleşse de, konvansiyonel kargo olarak tanımlanan kalan kısım liman için halen büyük önem taşımaktadır. Bu gruba, paket, kutu, karo, ağır ve kalın mukavva, selüloz, hurda, gübre, magnefit, şeker, kahve ve kakao girmektedir. Liman dünyanın en büyük kahve ve baharat elleçleme merkezlerinden birisidir. Ham kakao içinse bir numaralı geçiş noktasıdır.

Hamburg limanı sadece petrol şirketleri için değil, aynı zamanda bir dizi tank-yapı operatörü için de ev sahipliği yapmaktadır. Bu şirketlerin alkol, lateks ve her çeşit asit gibi sıvılar için uygun ekipmana sahip ve en sıkı çevre koşulları ile uyumlu tank-yapım yerleri limanda yer almaktadır. Ayrıca şirketler kargo elleçleme ve depolamaya ek olarak bir dizi farklı hizmet de sağlamaktadır.

Çin için demir ve çelik boru, Tayvan için bakır levhalar, Doğu Almanya'dan İspanya, Türkiye, Hindistan, Tayvan ve Güney Kore'ye gönderilen parça ve hurdalar, Avrupa'da traktörler için lastik gibi çok çeşitli konvansiyonel kargo birimleri yine Hamburg Limanında işlem görmektedir. Liman otomobil, meyve-sebze, kağıt ve farmasötik hammadde için özel terminaller ve ticaret merkezi içermektedir.

Uluslararası petro-kimyasal ve farmasötik endüstrileri Hamburg Limanı'nın en önemli müşterilerindedir. Her yıl 12 milyon ton üzerinde sınıflandırılmış eşya limandan geçmektedir. Tehlikeli eşyalar için birçok şirket limanda yüksek güvenli depolar ve tank hizmeti sağlamaktadır. Hizmetler, uluslararası denizcilik örgütleri tarafından belirlenen Tehlikeli Madde Taşıma Talimatları (International Maritime Dangerous Goods Code- IMDG Code) olarak adlandırılan sıkı kurallar çerçevesinde ve en son yasal düzenlemelere uygun olarak verilmektedir. Hamburg Nehir Polisi limanda ve taşımacılık ile ilgili işlemler bütününde güvenlik standartlarına uyum ve izinlerden sorumlu birimdir.

İki önemli deniz limanı olan Hamburg ve Shanghai limanları, 11-14 Mayıs 2004 tarihleri arasında ilk defa Shanghai da gerçekleştirilen "Transport Logistics

2004” ticari sergi ve konferansı kapsamında, 10 Mayıs 2004 tarihinde, liman ortaklığı konusunda bir anlaşma imzalamışlardır. Liman planlaması, yönetimi, yapılandırılması ve bilişim teknolojileri konusunda karşılıklı ilişkileri güçlendirmek ana hedefler olarak belirlenmiştir. Liman inşası ve liman yönetimi konusunda deneyim ve bilgi edinmek amacıyla karşılıklı değişim programlarının yapılması da planlanmaktadır ve bu çerçevede liman çalışanlarının deneyim ve eğitim için Shanghai’a gönderilmesi düşünülmektedir.

Hamburg Limanına ait altyapı ile kargo elleçleme ve depolama imkanları ilgili özellikler Tablo 4 ve Tablo 5 da sıralanmaktadır.

Tablo 4. HAMBURG LİMAN ALTYAPISI

Hamburg Limanında Yıllık Kamu Sektörü Yatırımları		84 Milyon €
Rıhtım Boyu	Okyanus Gemileri İçin (Su Derinliği: M.S.L. -7m ile 17 m arası)	41 km
Demirleme Yerleri	Okyanus Gemileri İçin	320
	- Konteyner ve dökme yük gemileri	38
	- Genel kargo ve dökme yük trafiği:	199
	- Kostal Gemiler:	83
	- Dolphinlerdeki Yer:	145
İskele İmkanları	-Feribotlar	55
Köprüler	Toplam	177
	- Demiryolu Köprüsü:	57
	- Karayolu Köprüsü:	91
	- Kombine (kara ve demiryolu):	6
	- Diğer geçiş yerleri:	19
Kamu Yolları	Liman İçinde	170 km
Demiryolu	Genişlik	350 km
Liman Radar İstasyonları	Sayı:	12
	İletim Şebeke Büyüklüğü:	60 km
Su Geçişleri	Baraj Kilitleri	3
	Su Kapıları	3
Deniz Feneri	Fener Kulesi	130
	Filigran / Su yüzey işaretleri	8

Tablo 5. HAMBURG LİMANI KARGO ELLEÇLEME VE DEPOLAMA İMKANLARI		
GENEL KARGO İÇİN KONTEYNER VE DEPOLAMA		
Terminal Alanı		7.430.000 m ²
Kapalı Depolama Alanları	Toplam	3.310.000 m ²
	Serbest Liman İçerisinde	2.810.000 m ²
	Gümrük Bölgesinde	350.000 m ²
	Havalandırılmalı	150.000 m ²
Depolama İmkanları ve Vinçler	Ro-Ro terminalleri	17
	Rıhtım Vinçleri 3 - 25 t:	51
	Rıhtım Vinçleri 26 - 45 t:	33
	Rıhtım Vinçleri >46 t:	4
	Konteyner Köprüleri panmax:	26
	Konteyner Köprüleri postpanmax:	16
	Transteyner	15
	VAN / Straddle Taşıyıcı:	121
	Terminal traktörleri:	154
	Mobil Vinçler:	4
	Yüzer Vinçler (1,000 ton dan fazla kaldırma kapasitesi)	2
DÖKME KARGO İÇİN KONTEYNER VE DEPOLAMA		
Emme Kargolar	Silo ve depolama kapasitesi:	700.000 t
(tahıl, tohum yağı, hayvan yemi vd.)	Kara tabanlı tahıl asansörleri: (yükleme kapasitesi saatte 600 tondan 1,600 ton a kadar)	13
Kapma/Yakalamalı Kargolar	Depolama Alanları	700.000 m ²
(Maden cevheri, kömür, gübre, vd.)	Yükleme Köprüleri	18
	Yığın-Torba Elleçleme İmkanları:	3
	Demiryolu Elleçleme İmkanları:	3
Sıvı Kargolar	Tank Depolama Kapasitesi:	2,2 Milyon m ³
	Rafineriler vd.	3,6 Milyon m ³